

Zemkopības ministrija

Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes īpašais ziņojums par klimata pārmaiņām un zemes izmantošanu

Kristīne Sirmā

Zemkopības ministrijas

Lauksaimniecības departamenta

Lauksaimniecības ilgtspējīgas attīstības nodaļas vadītāja

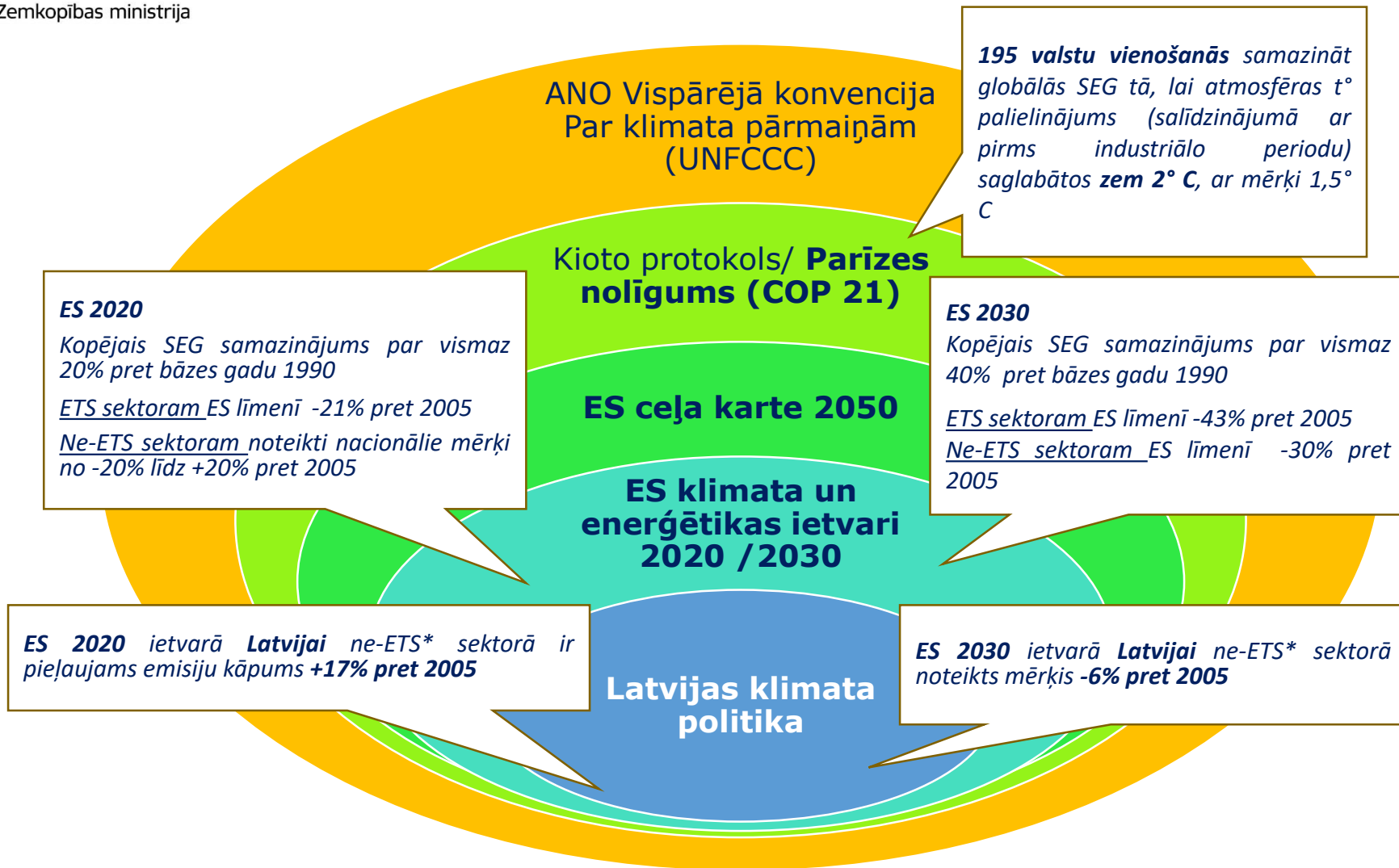
Seminārs "Augsnes ilgtspējīga apsaimniekošana"

2019. gada 27. septembris, Jelgava

Zemkopības ministrija

Klimata politikas konteksts un mērķi

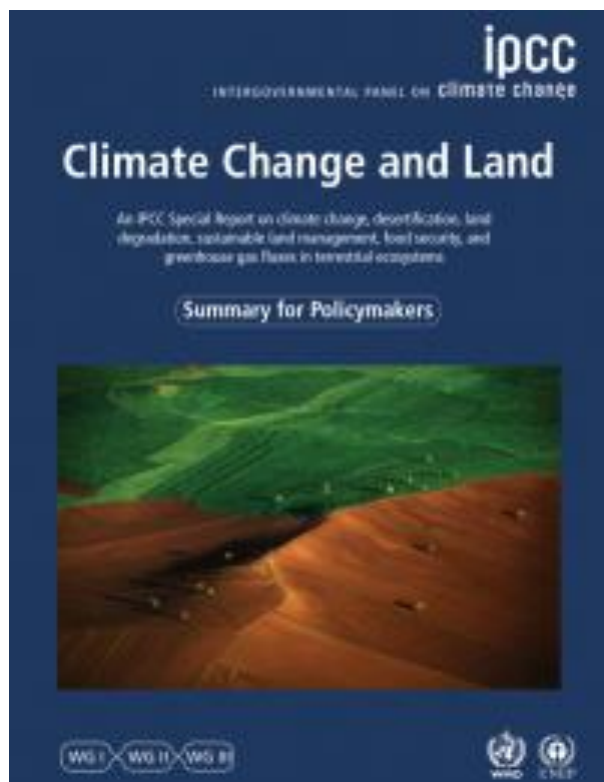

*Ne-ETS sektors – transports, lauksaimniecība, mājsaimniecības (apkure), atkritumi, «mazā» enerģētika

Zemkopības ministrija

Klimata pārmaiņas un zeme: IPCC īpašais ziņojums par klimata pārmaiņām, pārtuksnešošanu, zemes degradāciju, ilgtspējīgu zemes apsaimniekošanu, pārtikas nodrošinājumu un siltumnīcefekta gāzu plūsmām zemes ekosistēmās:

1. nodaļa. Ietvars un konteksts
2. nodaļa. Zemes un klimata mijiedarbības
3. nodaļa: Pārtuksnešošanās
4. nodaļa. Zemes degradācija
5. nodaļa: Pārtikas nodrošinājums
6. nodaļa: Mijiedarbība starp pārtuksnešošanu, zemes degradāciju, pārtikas nodrošinājumu un SEG plūsmām: sinerģijas, kompromisi un integrētās atbildes reakcijas iespējas
7. nodaļa: Riska pārvaldība un lēmumu pieņemšana saistībā ar ilgtspējīgu attīstību

Zemkopības ministrija

- Cilvēku darbība tieši ietekmē vairāk nekā **70% sauszemes virsmas**, kas nav klāta ar ledu.
- Kopš pirmsindustriālā perioda zemes virsmas **gaisa temperatūra ir pieaugusi gandrīz divas reizes** vairāk nekā pasaules vidējā temperatūra.
- **Lauksaimniecības, mežsaimniecības un citas zemes izmantošanas (AFOLU) darbības veidoja aptuveni 13% CO₂, 44% metāna (CH₄) un 82% slāpekļa oksīda (N₂O) no cilvēka darbības radītās emisijas visā pasaulē 2007. –2016. gadā, kas ir 23% no kopējās SEG antropogēnās emisijas.**
- Zemes dabiskā reakcija 2007.–2016. gadā radīja neto piesaisti, kas atbilst 29% no kopējām pasaulē radītajām emisijām.

Agriculture, food production, and deforestation are major drivers of climate change.

Zemkopības ministrija

Klimata pārmaiņu riski

- Klimata pārmaiņas rada papildu spriedzi uz zemi, saasinot esošos **riskus bioloģiskajai daudzveidībai, cilvēku un ekosistēmu veselībai, labklājībai, infrastruktūrai un pārtikas sistēmām.**
- Jau tagad var novērot klimata pārmaiņu ietekmi uz sauszemes dabiskajām ekosistēmām, mūžīgo sasalmu, pārtuksnešošanos, zemes degradāciju un pārtikas nodrošinājumu. **Klimata un laikapstākļu ekstrēmu biežums un intensitāte palielinās.**
- Daži reģioni saskarsies ar lielākiem riskiem, **savukārt daži reģioni saskarsies ar riskiem, kas iepriekš netika paredzēti.**

Zemkopības ministrija

2018. gads Latvijā bija sausākais gads novērojumu vēsturē. Pērnā gada nokrišņu daudzums Latvijā bija 473 mm, pārspējot 1964. gada rekordu (484 mm).

2018. GADA LAIKA APSTĀKĻI

4 mēneši starp vissiltākajiem novērojumu vēsturē

Maijs – siltākais
Septembris – otrs siltākais
Aprīlis, Jūlijs – trešie siltākie

Stiprākais aukstuma vilnis pēdējos 5 gados

13 dienas (no 21. februāra līdz 5. martam) Latvijā valdīja aukstuma vilnis

4 dienas no +30°C līdz pirmajam sniegam

21. septembrī Jelgavā vēlākie +30°C vēsturē, bet 25. septembrī jau jauns agrākā sniega rekords

Vidēji Latvijā 2018. gada nokrišņu daudzums

472,7 mm

Sausākais gads novērojumu vēsturē (iepriekšējais rekords - 484,3 mm 1964. gadā)

Vidējā gaisa temperatūra

+7,6°C

3. siltākais novērojumu vēsturē kopā ar 2000. un 2008. gadu

97 rekordi 11 dienās

Oktobra mēnesī 11 dienās pārspēti 97 maksimālās gaisa temperatūras rekordi, no kuriem 5 bija attiecīgās diennakts Latvijas rekordi

Pēdējais mitrais mēnesis bija aprīlis

Vidēji Latvijā aprīlis bija pēdējais mēnesis, kurā nokrišņu daudzums pārsniedza normu

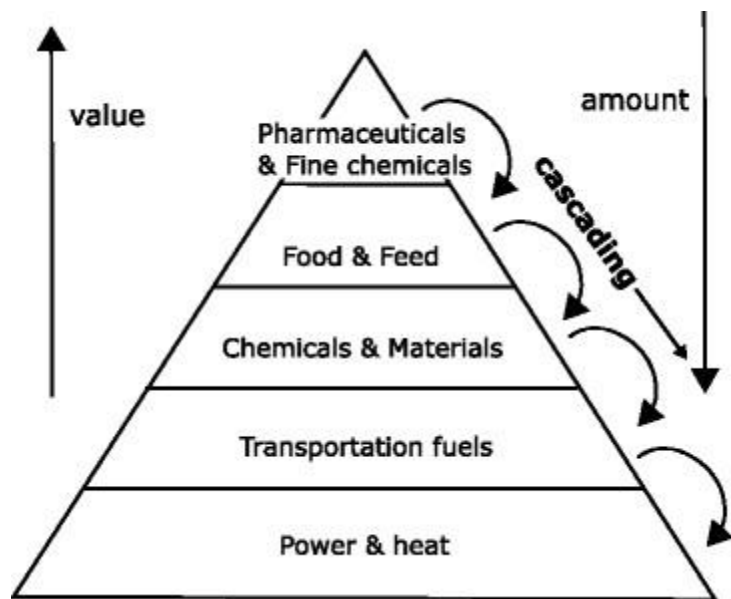
Vasarā valda karstums, sausums un liesmas

Jūlija beigās un augusta sākumā nozīmīgākais karstuma vilnis vasaras sezonā kopš 1997. gada;
2/3 novērojumu staciju no 4. maija līdz 20. jūnijam stiprākais sausums pēdējos 58 gados;
Lielākais ugunsgrēku skaits un kopējā platība pēdējos gados, bet Valdgales pagastā viens no lielākajiem ugunsgrēkiem Latvijā

Zemkopības ministrija

Klimata pārmaiņas varam apturēt tikai, ja veicam SEG pasākumus arī zemes sektorā

- **Visiem novērtētajiem scenārijiem**, kas ierobežo globālo sasilšanu līdz 1,5 °C vai stipri zem 2 °C, **ir nepieciešama emisiju samazināšana zemes sektorā** un zemes lietojuma maiņa, kas piesaista CO₂ no atmosfēras.
- Lielākā daļa no scenārijiem ietver **mežu atjaunošanu, apmežošanu, samazinātu atmežošanu un bioenerģijas ražošanu** ar oglekļa uztveršanu un uzglabāšanu (BECCS).

Zemkopības ministrija

Risinājumi pārtikas sistēmās

Ietver pasākumus **sākot no ražošanas līdz patēriņam**, kas dod ieguldījumu gan SEG samazināšanā, gan lai pielāgotos klimatam, kā arī uzlabotu cilvēku veselību:

- Ilgspējīga lauksaimniecības zemes apsaimniekošana;
- Ilgspējīga lopkopība;
- Pārtikas zudumu un atkritumu samazināšana;
- Uztura izmaiņas.

The way we produce our food matters; dietary choices can help reduce emissions and pressure on land.

Zemkopības ministrija

Atbilstošu pasākumu izvēle

- Ir pieejami daudzi SEG samazinoši **pasākumi zemes sektorā ar zemām un vidējām izmaksām.**
- Visefektīvākie būs tie pasākumi, kas ir **atbilstoši vietējam kontekstam, sniedzot ieguldījumu arī citu mērķu sasniegšanā** – labklājība, bioloģiskā daudzveidība, pārtikas nodrošinājums, pielāgošanās.
- Ja pasākumus piemēro **lielā mērogā un neilgtspējīgā veidā**, tad SEG samazinošie pasākumi zemes sektorā:
  - palielina spiedienu uz zemi un zemes degradāciju;
  - negatīvi ietekmē pielāgošanos klimata pārmaiņām un pārtikas nodrošinājumu.

Rīkoties tagad, nevis gaidīt, kad būs par vēlu

- **Savlaicīga rīcība** klimata jomā var sniegt gan tūlītējus, gan **ilglaicīgus ieguvumus** ilgtspējīgai attīstībai, un tā ir lielākoties **mazāk dārga** nekā novēlota rīcība.
- **Novēlota SEG samazināšanas pasākumu īstenošana** un mēģinājumi apturēt jau notiekošus ekosistēmu zaudējumus (meži, mūžīgais sasalums, mitrāji, jūras dzīles un lauksaimniecības zemes) varētu radīt lielas oglekļa dioksīda un metāna emisijas, kas **paātrinātu globālo sasilšanu un padarītu ilgtspējīgu attīstību neiespējamu.**

Zemkopības ministrija

ES paziņojums (2019) “ES rīcības paātrināšana, lai aizsargātu un atjaunotu pasaules mežus”

Reduce the EU consumption footprint on land

- Create a new Multi-Stakeholder Platform on Deforestation and Forest Degradation to provide a forum of exchange with and among stakeholders;
- Assess standards and certification schemes that promote “ deforestation-free” products;
- Assess additional regulatory and non-regulatory measures to minimise EU consumption linked to deforestation

Work in partnership with producing countries

- Develop national frameworks on sustainable forest management;
- Implement sustainable forest-based value chains and promote sustainable bio-economy;
- Develop incentive mechanisms for small hold farmers to maintain and enhance ecosystems.
- Sustainably increase world forest cover

Strengthen international cooperation

- Promote trade agreements that include forest conservation provisions
- Encourage trade in agricultural and forest-based products not causing deforestation or forest degradation;
- Increase efforts in key international fora

Redirect finance to support more sustainable land-use practices

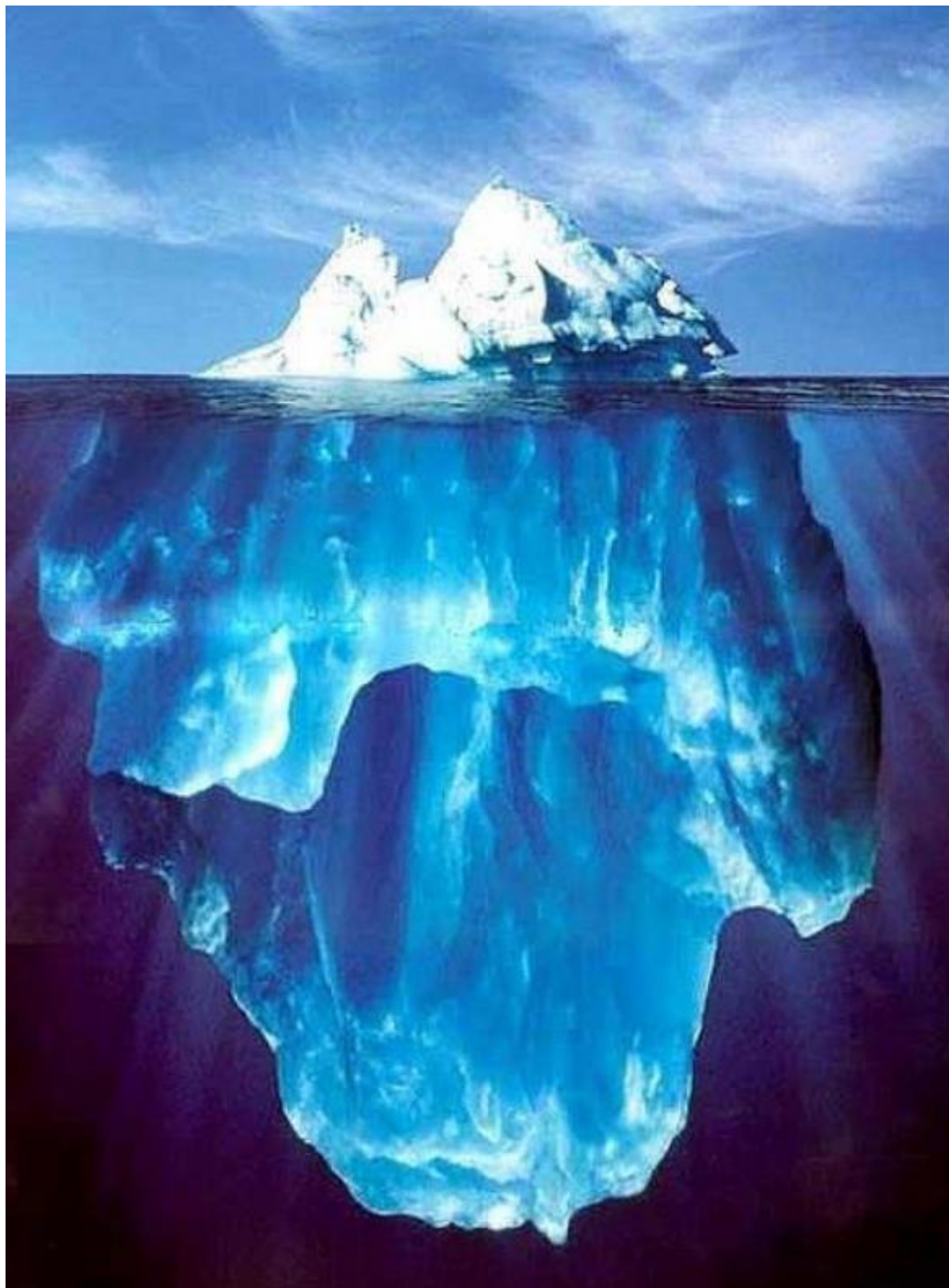
- Assess mechanisms to boost sustainable finance for forests
- Increase funding to producer countries for conservation and sustainable restoration;
- Explore better company reporting on impacts of activities on deforestation and forest degradation.

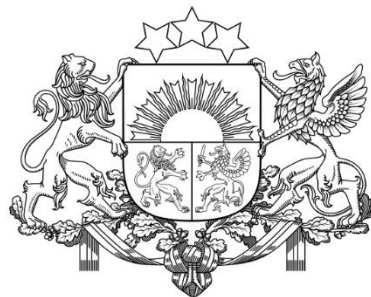
Support better availability and quality of information on forests and supply chains

- Establish an EU Observatory on Deforestation and Forest Degradation to monitor changes in the world's forest cover and give public bodies, consumers and businesses better access to data about supply chains
- Explore strengthened use of the Copernicus satellite system for forest monitoring.

Zemkopības ministrija

Zemkopības ministrija

Paldies par uzmanību!

IPCC ziņojums pieejams: <https://www.ipcc.ch/report/srccl/>